

**KIRKKO⁺
VAASASSA**

**VAASAN
SEURAKUNTAYHTYMÄ**

Ympäristöohjelma 2021

Koonnut: Jenna Seppelin

SISÄLLYS

Johdanto	2
Ympäristöjärjestelmä.....	3
Toiminta ja talous	4
Ympäristökasvatus.....	6
Jätehuolto ja kiertotalous	7
Ruoka ja keittiöt.....	9
Energia ja kiinteistöt	10
Hautausmaat ja viheralueet	12
Metsät ja Muut luontoalueet	14
Liikenne.....	15

JOHDANTO

Ihminen ei ole vain luonnon viisas hallitsija, vaan osa luontoa. Luonto on ainutlaatuinen ja ainutkertainen lahja Jumalalta. Tätä lahjaa meidän tulee suojella. Ihminen on Jumalalle vastuussa siitä, miten hän luontoa kohtelee. Kristilliseen uskoon kuuluu yksinkertainen elämäntapa ja kohtuus. Kristinuskko on vastavoima kulutuskulttuurille.

Vaasan yhteinen kirkkoneuvosto teki päätöksen 25.9.2019 ympäristödiplomin hakemisesta. Tämä vuosien 2021-2025 ympäristöohjelma on laadittu Jenna Seppelinin kevään 2020 aikana tekemän sisäisen ympäristökatselmuksen sekä eri työalojen henkilöstön tavoitteiden asetannan perusteella. Ympäristöohjelma noudattaa rakenteeltaan kirkon ympäristödiplomin uusinta painosta vuodelta 2020.

Ympäristöohjelma sisältää seurakuntayhtymän ja sen seurakuntien ympäristötavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Kirkon ympäristödiplomin ja Vaasan seurakuntayhtymän ympäristöohjelman tavoitteena on vähentää ja hallita toiminnasta ympäristölle aiheutuvia haittoja. Tavoitteiden saavuttamiseksi toimenpiteille on asetettu aikataulu ja vastuuhenkilöt.

Vaasan seurakuntayhtymä sitoutuu Kirkon energia- ja ilmastostrategian Hiilineutraali kirkko 2030 – tavoitteisiin. Vaasan seurakuntayhtymän energia- ja ilmastostrategiassa vastataan siihen, miten Vaasan seurakuntayhtymä toteuttaa Kirkon energia- ja ilmastostrategian tavoitteita. Ympäristöohjelmalla varmistetaan asetettujen ympäristötavoitteiden saavuttaminen ja näiden tavoitteiden toteutumista seurataan ja raportoidaan vuosittain seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmän toimesta.

Tulevan diplomikauden aikana on suunnitteilla Koulukadun virastotalon purkaminen ja uuden virastotalon rakennusprojekti. Rakennusprojekti on hieno tilaisuus huomioida kiertotalous ja ympäristönäkökulmat sekä osoittaa esimerkillisesti sitoutumisesta minimivaatimuksia pidemmälle viedystä vastuullisuudesta ja ympäristölle aiheutuneiden haittojen vähentämisestä. Projektin aikana vastaan tulee useita muutoksia, kuten väistötilojen käyttöön ottaminen, jolloin tiedottamisen merkitys ympäristöohjelman tavoitteiden saavuttamisen sekä väliaikaisten muutosten hallinnan kannalta nousee suureen osaan.

YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ

Vaasan seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmän keskeisiä toimijoita on seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä sekä seurakuntayhtymään ja seurakuntiin valitut ympäristövastaavat. Lisäksi koko organisaation henkilöstöllä on merkittävä rooli ympäristöjärjestelmän toiminnalle ja ympäristöohjelman noudattaminen kuuluukin kaikille seurakuntayhtymän toimijoille.

Seurakuntayhtymän intranettiin on julkaistu omat sivut ympäristötyölle ja ympäristöasioita tiedotetaan henkilöstölle intranetin ja muiden sähköisten kanavien kautta. Henkilöstökokouksissa otetaan esille ympäristöasioita. Tavoitteena on myös järjestää ympäristövastaaville koulutusta. Ympäristövastaavat osallistuvat myös Kirkon ympäristöpäiville sekä ympäristövastaavien neuvottelupäiviin ja tapaamisiin. Koko työyhteisölle ja luottamushenkilöille järjestetään koulutusta ympäristötyöryhmän toimesta. Koulutusta pyritään järjestämään myös sisällyttämällä ympäristöasiaa kerran vuodessa järjestettävään työyhteisön kesäpäivään.

Ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain ympäristötyöryhmän toimintakertomuksen kautta.

Ympäristödiplomi uusitaan vuonna 2025. Diplomikauden puolivälissä tehdään väliauditointi, jonka yhteydessä tarkastetaan ympäristöohjelman toteutuma ja asetetaan päivitetyt tavoitteet loppukaudeksi. Väliauditointi suoritetaan eri työalojen kesken vierailemalla toisten työpisteissä.

Viestintä julkaisee ympäristöaiheista asiaa seurakuntayhtymän ja seurakuntien kotisivuilla.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
Henkilöstö tuntee oman toimintansa ympäristövaikutukset	Ympäristöasiat sisällytetään henkilöstön perehdyttämisineistoihin	Henkilöstö tuntee oman toimintansa ympäristövaikutukset ja ympäristödiplomin sisältöä ja vaatimuksia	Alkaen 2021	Työalojen johtajat ja esimiehet
Oma väliauditointi	Toteutetaan ympäristöjärjestelmän väliauditointi diplomikauden puolivälissä. Väliauditointi toteutetaan eri työalojen kesken vierailemalla toisten työpisteissä. Väliauditoinnissa tarkistetaan ympäristödiplomin toteutuma ja asetetaan päivitetyt tavoitteet loppukaudeksi		2023	Työalojen johtajat, esimiehet, ympäristövastaavat

TOIMINTA JA TALOUS

Vaasan seurakuntayhtymän jokainen työyksikkö ja seurakunnat nostavat toiminta- ja taloussuunnitelmaansa vuosittain ympäristötavoitteen / -tavoitteita. Tavoitteiden toteutumista seurataan ja niistä raportoidaan vuosittain ympäristötyöryhmän toimintakertomuksen kautta.

Vaasan seurakuntayhtymän hankintaohjeet tullaan päivittämään diplomikauden aikana. Hankintaohjeiden päivityksessä huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät sekä ympäristö- ja ilmastoystävälliset hankinnat. Henkilökuntaa koulutetaan hankintojen ympäristökriteerien käyttöön. Tavoitteena on käytäntö, jossa jokainen hankintoja tekevä huomioi tekemänsä hankinnan ympäristövaikutukset sekä osaa huomioida hankintojen vastuullisuustekijät ja ympäristökriteerit hankintaohjeiden mukaisesti.

Ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttöä on varaa lisätä ja painottaa asian merkitystä henkilöstölle. Ympäristökatselmuksen yhteydessä huomioitiin, että työntekijät eivät automaattisesti arvota ympäristömerkityjä tuotteita tehdessään hankintoja.

Vaasan seurakuntayhtymässä nähdään tärkeänä suosia sijoitustoiminnassaan vastuullisia yrityksiä. Seurakuntayhtymän omaisuudenhoitajat ovat allekirjoittaneet YK:n tukemat PRI-periaatteet ja ovat vastuullista sijoittamista edistävän Finsif:n jäseniä.

Vaasan seurakuntayhtymä on päivittänyt vastuullisen sijoittamisen strategiansa vuonna 2021. Sijoitusstrategiassa on huomioitu Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen ohjeet. Hiilineutraali kirkko 2030-strategian mukaisesti sijoitustoiminnassa huomioidaan ilmastotavoitteet, eikä suoria sijoituksia fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin tehdä.

Seurakuntayhtymä yhdessä sen seurakuntien kanssa ohjaa varojaan kirkon virallisille lähetysjärjestöille ja kansainväliseen diakoniaan.

Seurakuntayhtymässä on tehostettu uusien sähköisten järjestelmien, uusien ohjelmistojen ja vanhojen ohjelmistojen käyttöä, mikä osaltaan vähentää esimerkiksi paperinkulutusta ja ohjaa osaltaan ympäristöä kunnioittavaa kehitystä.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
Yhtymän yksiköt ja seurakunnat määrittävät vuosittain toiminta- ja taloussuunnitelmassa vähintään yhden konkreettisen ympäristötavoitteen.	Kaikki työalat kirjaavat vuosittain oman ympäristötavoitteensa ja raportoivat vuosittain toteutuneista tavoitteista ympäristötyöryhmälle.	Tavoitteiden toteutumisen arviointi tapahtuu vuosittain ympäristötyöryhmän toimintakertomuksen yhteydessä.	Vuosittain	Kirkkoherrat ja yksiköiden johtajat Ympäristötyöryhmä
	Ympäristötyöryhmä seuraa ympäristöohjelman tavoitteiden toteutumista kokouksissaan.	Vaasan seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä seuraa toteutumista vuosina 2021–2025 ra-		Alkaen 2021

Ympäristöohjelma 2021- 2025

		portoiden seurakuntayhtymän toimintasuunnitelmassa.		
Seurakuntayhtymän hankintaohjeet päivitetään	Hankintaohjeet päivitetään niin, että ohjeissa huomioidaan hankintojen vastuullisuustekijät sekä ympäristö- ja ilmastoystävälliset hankinnat.		2021-2022	Talousjohtaja, Hallintopäällikkö
	Seurakuntayhtymä kouluttaa työntekijöitä hankintojen ympäristökriteerien käytössä.	Hankintojen ympäristökriteerien arvoituksen osuus kaikista hankinnoista	2022	
Hankintojen ympäristövaikutusten huomioiminen	Vältetään päällekkäisiä hankintoja. Huomioidaan mahdollinen yhteiskäyttö työalojen ja seurakuntien kesken.	Käyttöön otetut vaihtoehtoiset tavat, joilla vähennetty hankintoja, kuten lainaus ja yhteiskäyttö	Jatkuva	Hankinnoista vastaavat
	Valitaan ympäristömerkittyjä tuotteita aina kun se on mahdollista.	Ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus.	Jatkuva	Kaikki työyksiköt
Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia	Lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat pyritään pitämään yli 2 % kirkollisveroista.	Lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat.	Jatkuva	Talousjohtaja Hallintopäällikkö

YMPÄRISTÖKASVATUS

Seurakunnat syventävät ja päivittävät laaditut ympäristökasvatussuunnitelmansa diplomikaudelle. Jokaisella seurakunnalla on parhaiten omaa toimintaa ja toimintakulttuuria palvelevat suunnitelmat sisältäen toiminnalle sopivat tavoitteet ja tavoitteiden seurannan.

Kaikissa seurakunnissa tullaan viettämään säännöllisesti luomakunnan sunnuntaita. Ympäristöasiat ovat olleet osa kaikkien seurakuntien vuotuista jumalanpalvelussuunnittelua ja -elämää. Erityisiä ympäristöaiheisia hartauksia ja jumalanpalveluksia seurakunnissa ovat olleet metsäkirkot, kesäkirkot, luonnonkirkot. Luonto ja ympäristö kuuluvat oleellisena osana näiden kirkkojen teemoihin. Jokainen seurakunnista käyttää kaikessa hartauselämässä (lapsista aikuisiin) luontoon ja luomakunnan arvoon liittyviä teemoja. Teemoja on huomioitu myös jokaisen seurakunnan virsien käytössä. Näitä teemoja syvennetään ja jatketaan ympäristödiplomikaudella.

Jokaisella seurakunnalla on ympäristökasvatusta kasvun kaaren eri vaiheissa. Ympäristökasvatus koetaan seurakunnissa oleellisena osana seurakuntien tehtäviä, vastuu luomakunnasta on osa kristillistä uskoa. Seurakunnissa järjestetään paljon retkitoimintaa, jolloin ympäristökasvatuksen koetaan olevan mukana toiminnassa kuin itsestään. Rippikoulutoiminnassa on otettu suunnitelmallisesti osaa ympäristökasvatuksellisesti ja rippikouluopetukseen on kuulunut jokaisessa seurakunnassa ympäristöasioita.

Vaasan suomalainen seurakunta ja Vasa svenska församling ovat ottaneet tavoitteekseen Vihreät riparit-kriteeristön käyttöönoton kirkon energia- ja ilmastostrategian suositusten mukaisesti diplomikauden aikana.

Seurakunnat käyttävät luontopolkuja ympäristökasvatuksessaan. Meditatiivisia vaelluksia järjestetään esimerkiksi retriiteissä.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
Ympäristökasvatus seurakunnissa	Seurakuntien ympäristökasvatussuunnitelmien päivitys	Ympäristökasvatustyö perustuu ympäristökasvatussuunnitelmaan. Tavoitteiden seuranta sisältyy suunnitelmaan.	12/2021 mennessä	Ympäristötyöryhmä, seurakuntien ympäristövastaavat, seurakuntien kasvatustyöstä vastaava henkilöstö
	Vahvistaa ympäristökasvatusta luonnollisena osana jokapäiväistä toimintaa	Koko henkilöstö tiedostaa ympäristökasvatuksen merkityksen ja ympäristökasvatus on nivoutunut osaksi normaalia toimintaa	Jatkuva	Koko henkilöstö, ympäristövastaavat
	Ympäristöteemojen vakiinnuttaminen seurakuntien jumalanpalveluselämässä	Toteutuneet ympäristöaiheiset hartaudet ja jumalanpalvelukset	Jatkuva	Vuotuista hartaus- ja jumalanpalveluselämää suunnittelevat

Seurakuntien ympäristöviestinnän lisääminen	Lisätään ympäristöviestintää ja poimitaan ekotapahtumien vuosikellosta ne tapahtumat, joihin omassa toiminnassa on mielekästä liittyä		12/2021 mennessä, jonka jälkeen jatkuva toimintaa	Viestinnästä vastaavat
--	---	--	---	------------------------

JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS

Vaasan seurakuntayhtymän jätehuoltosuunnitelma on laadittu vuoden 2020 loppupuolella. Jätehuoltosuunnitelmassa asetetaan tavoitteet jätteen määrän vähentämiseksi ja hyötyjätteen keräyksen tehostamiseksi sekä kerrotaan keinot, joilla tavoitteisiin aiotaan päästä.

Jätehuoltoselvitystä tehtiin v. 2020 keväällä, jolloin haastateltiin työntekijöitä jätehuollon puutteista. Lisäksi jätehuoltosuunnitelmaan tehtiin jättekartoitusta tilanteesta marraskuussa 2020. Kartoituksessa käytiin läpi lajitteluastioiden tiloja ja lajitteluastioiden määrää sisällä sekä ulkona.

Jätehuoltoselvityksen tavoitteiden asetannassa huomioidaan Kirkon ympäristödiplomi sekä Kirkon energia- ja ilmastostrategia Hiilineutraali kirkko 2030.

Jätehuollon järjestämistä määrittelee EU jätedirektiivi, valtakunnallinen jättesuunnitelma, jätelaki asetuksiin sekä kunnalliset jätehuoltomääräykset. Näihin on tullut ja on tulossa useita seurattavia muutoksia. Tulevien muutosten takia seurakuntayhtymä ei vielä ole täysimääräisesti ryhtynyt toteuttamaan laadittua jätehuoltosuunnitelmaa, vaan tekee muutokset lähiaikoina lainsäädännön uudistusten myötä.

Diplomikauden tavoitteena on kouluttaa henkilöstöä, jotta henkilöstö ymmärtää jätelain keskeisimmät asiat toiminnan kannalta. Lisäksi kouluttaa kiinteistöjen jätehuollosta vastaavat, jotta he osaavat ohjeistaa käyttäjiä lajitteluun. Tavoitteena on myös kouluttaa henkilöstöä Vaasan seudun lajitteluun. Osaava henkilöstö ohjeistaa sujuvasti muita seurakuntalaisia ja tilojen käyttäjiä lajittelussa.

Jättemäärien ja astioiden jätemäärien seuranta on seurakuntayhtymässä aloitettu maaliskuussa 2021. Jättemääriä seurataan myös sähköisistä järjestelmistä 6 kk välein. Jättemäärien seurannalla tähdätään jätemäärien vähentämiseen.

Jokaiseen kiinteistöön on hankittu yhtenäiset lajitteluohjeet niin sisä- kuin ulkotiloihin. Lajitteluohjeet lisätään kiinteistöihin Vaasan jätehuoltomääräyksen päivityksen jälkeen, jolloin tehdään tarvittavat toimenpiteet jätehuoltomääräyksen muutoksien mukaan. Yhtenäiset lajitteluohjeet ohjaavat käyttäjiä lajittelemaan oikein.

Kemikaalien käyttöturvatiedotteet ja käyttöturvallisuustiedotteiden sijainti on tarkistettu seurakuntayhtymässä 6/2021 mennessä, jonka jälkeen tehdään jatkuvaa seuranta kemikaalia ostettaessa sekä tarkastetaan tilanne jatkuvasta seurannasta huolimatta kerran vuodessa. Vahingontorjunta ja EA välineistön osalta on tehty tarkistus alkuvuodesta 2021.

Seurakuntayhtymä on tehnyt kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä. Esimerkiksi: seurakuntayhtymässä korjataan ja kunnostetaan käyttökelpoista irtaimistoa, elektroniikkaa on hankittu leasingilla, sähköisten palveluiden ja ohjelmien käyttöä on pyritty tehostamaan ja ylijäämämateriaaleja on hyödynnetty esimerkiksi askartelutoiminnassa. Keittiöt laittavat hyödynnettävää materiaalia kiertoon askartelutoimintaan, kuten metalli- ja lasipurkit, vanhat lautaset, vanhat pöytäliinat ja kahvipussit.

Rakentamisessa on otettu kiertotalous huomioon kierrättämällä vanhaa käytöstä poistettua sekä hyödyntämällä materiaaleja seurakuntayhtymän rakennusprojekteissa. Hyvänä esimerkkinä kirkkoherranviraston remontti, jossa vanhat tilanjakajana toimineet sermit kierrätettiin ikkunoiksi uusien väliseinien rakenteisiin.

Vähänkyrön seurakunnalla on oma kirpputori. Suomalaisella seurakunnalla on ollut myös kierrätystapahtumia esimerkiksi kirjojen kierrätystä.

Hautausmaalla tapahtuvasta lajittelusta on selkeä ohjeistus. Ohjeistus löytyy myös seurakuntayhtymän verkkosivuilta. Hautausmaiden jätemääriä pyritään diplomikauden aikana vähentämään ohjauksen keinoin. Pienikin muutos asenteissa vainajien muistamiseen liittyen vaikuttaa positiivisesti jätemäärien vähenemiseen. Kävijöitä opastetaan ja ohjataan kestävämpiin valintoihin, kuten muovikynttilöiden määrän vähentämisestä, lasikynttilöiden käytöstä, LED-kynttilöistä, hoitohautojen ympäristövaikutuksista, maatuovista kukkalaitteiden pohjista, yhden kukan periaatteesta muistamisessa jne.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuuhenkilö(t)
Työntekijät perehdytetään jätelakiin järjestämällä aiheesta koulutusta	Henkilöstö ja luottamushenkilöt koulutetaan jätelain ja jätehuoltomääräysten tuntemiseen. Henkilöstön perehdytys hoidetaan uudistetun jätelain voimaan tullessa.	Henkilöstö tunnistaa vastuunsa jätteen tuottajina ja tiedottaa lajittelun tärkeyden.	3.9.2021	Ympäristötyöryhmä Seurakuntayhtymä
Jätehuollosta vastaavat työntekijät perehdytetään paikallisiin jätehuolto ja jätteenkäsittelyti-loja koskeviin määräyksiin	Jätelain uudistuksen seurauksena Vaasan jätehuoltomääräyksiin on odotettavissa muutoksia. Jätehuollosta vastaavat työntekijät perehdytetään uudistuneisiin määräyksiin jätelain voimaan tullessa ja Vaasan jätehuoltomääräyksien muuttuessa.	Jätehuollosta ja kiinteistöistä vastaavat tuntevat kiinteistöjen jätehuoltoa koskevat määräykset	2021-2022	Kiinteistötoimi
Vaaralliset jätteet ja vastaavien koulutus	Vastuuhenkilöt koulutetaan tuntemaan jätelain määräykset sekä kemikaalilainsäädännön		12/2021 mennessä	Kiinteistötoimi

	Valitaan käyttöön vähiten vaaraa aiheuttavat kemikaalit		Jatkuva	Kemikaalien hankkijat, vaarallisista jätteistä ja kemikaaleista vastaavat
	Järjestetään vaarallisen jätteen asianmukainen varastointi ja jatkokäsittely kirjapitoineen.	Kiinteistössä lainmukainen varastointipaikka, johon jäte kootaan ja josta toimitetaan jatkokäsittelyyn	12/2021 mennessä, jonka jälkeen jatkuva seuranta	Vaarallisista jätteistä ja kemikaaleista vastaavat henkilöt
Jättemäärän vähentäminen	Tehostetaan kierrätystä: seuranta, ohjeistuksia, viestintää ja jätteen lajittelua tehostamalla	Jäteastoiden täyttöastetta seurataan sähköisistä järjestelmistä.	Jatkuva	Kiinteistötoimi, jätehuoltovastaava, keittiöhenkilökunta, koko henkilöstö
	Jättemäärän vähentämisen tavoite ja seuranta	Jätteiden vähentämisen seurantaraportti vuosittain ympäristödiplomin raportointiin	Vuosittain	Ympäristötyöryhmä

RUOKA JA KEITTIÖT

Vaasan seurakuntayhtymässä toimii ympärivuotisessa toiminnassa neljä suurtalouskeittiötä.

Kaikki raaka-aineet tilataan suunnitelmallisesti ja harkitusti. Ruokalistasuunnittelussa pyritään käytettävien elintarvikkeiden osalta mahdollisimman yhtenäiseen ja tehokkaaseen varastonkiertoon. Lounasruokailussa yli jäänyt ruoka jäädytetään välittömästi ja hyödynnetään diakoniaruokailussa. Lisäksi toimitaan yhteistyössä Vaasan ruoka-avun kanssa, jonka kautta ylijäämäruoka pääsee myös kiertoon.

Seurakuntayhtymän keittiöön on hankittu pakkauskone, jonka avulla ruoka pakataan annospakkauksiin ja voidaan helpommin saattaa annospakkauksissa jakoon eteenpäin.

Seurakuntayhtymän toiminnassa on vähennetty kertakäyttötuotteiden käyttöä. Tulevalla diplomikaudella pyritään vähentämään kertakäyttötuotteiden käyttöä entisestään ja rajoittaa käyttö vain erityisiin poikkeustapauksiin.

Vaasan seurakuntayhtymä, suomalainen seurakunta ja Vasa svenska församling ovat Reilun kaupan seurakuntia. Vähänkyrön seurakunta on myös hakenut Reilun kaupan seurakunnan arvonimeä. Reilun kaupan kahvin ja teen käytöstä viestitään tarjoilun yhteydessä sijaitsevilla esitteillä.

Tulevalla diplomikaudella pyritään lisäämään kasvisruoan osuutta ruokailuissa. Tällä hetkellä kasvis- ja vegeaaniruokailijoille valmistetaan pyydettäessä kasvisruoka. Rippikouluissa ja leireillä tarjoillaan kolme kasvisateriaa viikossa. Kokoustarjoiluissa siirrytty terveellisempään linjaan. Kokoustarjoiluissa käytössä ovat mm. voileivät, hedelmät, kasvislautaset, smoothiet. Tarjoiluihin vaikuttaa kuitenkin tilaajan toive kokoustarjoilusta, jota mahdollisuuksien mukaan ohjataan terveellisempään ja kasvispainotteisempaan suuntaan.

Kolmella keittiöhenkilökunnan työntekijällä on ympäristöpassi.

Österhankmo ja Alskathemmet leirikeskustoissa on poistettu tarjottimet käytöstä jokaisen ruokailun yhteydessä. Toimenpiteen ansiosta tiskin määrää on saatu vähennettyä useita kymmeniä koneellisia päivässä, mikä on vähentänyt kulutuksen ympäristöaristusta huomattavalla määrällä päivittäin. Erilaisten laitteiden käytössä pyritään minimoimaan kulutusta. Uunin, hellan ja tiskikoneen käynnistys ajoitetaan tarpeeseen.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuuhenkilö(t)
Ruokahävikin pienentäminen	Yhteistyö Vaasan ruoka-avun kanssa. Ylijäänyt ruoka hyödynnetään diakoniaruokailussa sekä pakataan annosruokia diakoniatyön kautta jaettavaksi esim. vanhuksille.	Hävikkiin päätyvän ruuan määrä	Jatkuva	Ruokapalvelupäällikkö, keittiöhenkilökunta
	Huolellinen suunnittelu ja asianmukaiset raaka-ainehankinnat.		Jatkuva	Ruokapalvelupäällikkö, keittiöhenkilökunta
	Lisätään ympäristökasvatusta ruoan tuottamisen ilmasto-vaikutuksista kertomalla.		Alkaen 2021	Ruokapalvelupäällikkö, keittiöhenkilökunta
Keittiöiden ympäristö- ja ilmastovaiikutusten pienentäminen	Kertakäyttöastioista luopuminen	Vielä käytössä olevien kertakäyttöisten astioiden vähentynyt määrä	Jatkuva	Ruokapalvelupäällikkö, keittiöhenkilökunta
	Kasvisruoan lisääminen	Lisääntyneen kasvisruoan osuus	Alkaen 2021	Ruokapalvelupäällikkö, keittiöhenkilökunta
	Vastuulliset ja eettiset kalahankinnat. MSC ja ASC merkitty kala	Seurakuntayhtymälle hankitun vastuullisen kalan määrä	Alkaen 2021	Ruokapalvelupäällikkö, keittiöhenkilökunta

ENERGIA JA KIINTEISTÖT

Vaasan seurakuntayhtymä on vienyt kaikkia rakennuksiaan koskevat perustiedot rakennusrekisteri Basikseen vuonna 2020.

Kiinteistöstrategiaa päivitetään parhaillaan. Strategiassa tullaan määrittämään rakennusten käyttöä koskevat suuntaviivat tuleville vuosille ja otetaan huomioon kirkon energia- ja ilmastostrategiassa asetettuja tavoitteita.

Rakennusten käyttöastetta on viime vuosina korotettu tehostamalla Katrina- varausohjelman käyttöä ja ohjaamalla tilat tilavarauksellisesti järkevämpään käyttöön. Vajaakäyttöiset tilat on pyritty ottamaan muuhun käyttöön siten, että tilojen sijainti ja määrä vastaavat tarvetta. Toimintaa on myös pyritty tiivistämään. Lisäksi tilojen monikäyttöisyyttä pyritään tehostamaan. Osasta vajaakäyttöisiä tiloja on luovuttu edeltävien vuosien aikana. Useista ulkopuolisilta vuokratuista tiloista on luovuttu ja toimintoja sijoitettu omiin tiloihin, joka on lisännyt omien tilojen käyttöastetta. Tilojen tarvetta arvioidaan uudistetussa kiinteistöstrategiassa.

Hiilineutraali kirkko 2030-strategian tavoitteena on vähentää kiinteistöjen hiilidioksidipäästöjä. Vaasan seurakuntayhtymässä tavoitteena on löytää ratkaisut öljylämmityksestä ja fossiilisista polttoaineista luopumiseksi vuoteen 2025 mennessä. Täällä hetkellä Vaasan seurakuntayhtymässä käytettävän sähkön alkuperästä n. 28 % tulee fossiilisista energialähteistä. Kaukolämmön osalta hiilineutraalia tuotantoa on 78 %. Alskathemmet -leirikeskuksesta öljylämmitys on muutettu varalämmönlähteeksi ja pääasiallisena lämmönlähteenä toimii ilmavesilämpöpumppu.

Vaasan seurakuntayhtymässä on kiinteistöhuollon ohjausjärjestelmä, johon kirjataan ylläpitävät toimenpiteet. Käytössä on Granlund Manager-ohjelmisto, joka tuottaa ajantasaista tietoa kiinteistöistä. Ohjelmiston avulla saadaan koottua kaikki ylläpitotieto yhteen paikkaan.

Granlund manageriin on määritetty kaikki huoltokirjatyöt, jotka suoritetaan 2 kertaa vuodessa. Yhteistyökumppanit kirjaavat suoritettut huoltotyöt ohjelmistoon. Ohjelmiston käyttöä ollaan kehittämässä vielä huollon ulkopuolisten korjaustöiden osalta, jotta tulevaisuudessa myös huoltojen ulkopuoliset korjaustyöt kirjataan ohjelmistoon. Kaikki suuremmat korjaustyöt ovat kuitenkin kirjattuna ohjelmistoon.

Kulutusta seurataan Granlund managerin kautta. Ohjelmisto tuottaa käyttökulutuksesta jatkuvaa raportointia, joten kulutusseurannan avulla optimaalinen kulutustaso on seurakuntayhtymän kiinteistöille selvillä.

Peruskorjauksien yhteydessä kiinteistöautomaatiojärjestelmiä on parannettu nykyaikaisiin järjestelmiin, joiden avulla säädöt ja seuranta on mahdollista toteuttaa myös mobiilisti. Mobiilisti toimiva paikasta riippumaton järjestelmä on nopeuttanut reagointia ja mahdollistaa tehtävien paremman priorisoinnin, joka näkyy myös tilojen käyttäjille parempana toiminnan laatuna. Vielä käytössä olevat vanhemmat rakennusautomaatiojärjestelmät ovat etäohjattavissa Koulukadulta.

Seurakuntayhtymän patteriverkoston vesivirrat pyritään säätämään oikein, jolloin lämmitysenergia välittyy tasaisesti lämmityslaitteille vastaamaan tilojen lämmöntarvetta. Ilmanvaihtojärjestelmien mekaanista kuntoa tarkkaillaan ja ne puhdistetaan ja huolletaan säännöllisesti. Järjestelmien käyttöajat on optimoitu vastaamaan tilojen todellista käyttöä. Huutoniemen kirkkosaaliin ja Gerbyn seurakuntakotiin on lisätty hiilidioksiditunnistimet.

Vaasan seurakuntayhtymään on suunnitteilla uusi virastotalo. Rakennushankkeessa tavoitteena on huomioida elinkaariajattelu ja laaja-alaisesti eri aspektit rakennushankkeen ympäristövaikutuksista suunnitteluvaiheesta toteutukseen ja käyttöön.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulut	Vastuuhenkilö(t)
Energiankulutuksen pienentäminen	Panostetaan älykkäiseen lämmön ohjaukseen	Energiankulutuksen seuranta	Jatkuva	Kiinteistötoimi
	Kiinteistöautomaation uudistamista jatketaan		Jatkuva	
	Koneiden ja laitteiden uudistaminen			
	Valaistuksen muuttaminen Led-valaistukseen			
	Kiinteistöautomaation koulutukset vahtimestareille			
	Osallistutaan vuosittain energiansäästöviikkoon	Toteutunut kampanja	Vuosittain	Energiavastaava, henkilökunta
Vähennetään kiinteistöjen hiilidioksidipäästöjä	Öljylämmityksellä toimivien kiinteistöjen lämmitysmuodon muuttaminen ympäristöystävällisemmäksi		2025	Kiinteistötoimi
	Sähkön kilpailutus niin ettei tuotannossa käytetä fossiilisia polttoaineita		2025	Kiinteistötoimi

HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

Hautausmaiden hoitosuunnitelma on laadittu vuonna 2021. Hautausmaiden hoidossa huomioidaan ylläpidon ympäristönäkökulmia.

Hautausmaalla suositetaan paikkakohtaista kastelua. Paikkakohtaisen kastelun avulla vähennetään turhaa vedenkulutusta kastelemalla vain tarpeeseen. Hautausmaan henkilökunta seuraa kasvien veden tarvetta tarkasti. Kukkien altakasteluaitaita on käytössä kuivissa paikoissa.

Hautausmaalla on siirrytty kokonaan hidasliukoiseihin lannoitteisiin sekä luonnonlannoitteisiin. Rikkakasvien torjunnassa käytetään ainoastaan mekaanisia menetelmiä, käytössä ei ole lainkaan torjunta-aineita.

Hautausmaan työkoneet ovat suhteellisen uusia ja jatkossakin konekanta pyritään pitämään mahdollisimman uutena. Akkukäyttöisiin työkoneisiin tullaan satsaamaan sitä mukaan, kun niitä tulee markkinoille. Työkoneiden valinnassa pyritään suosimaan vähäpäästöisiä vaihtoehtoja. Kaikki koneet huolletaan säännöllisesti.

Kaikki hautaustoimen omat yleiset istutukset ovat perennaistutuksia. Monivuotisten kasvien valinnassa käytetään Vaasan kasvuolosuhteissa menestyviä lajeja. Kuten ympäristödiplomissa edellytetään, otetaan perennaohito vaihtoehdoksi perinteiselle kesäkukkahoidolle ja hinnoitellaan kilpailukykyiseksi.

Hautausmaa-alueita ympäröivät rakentamattomat luonnontilaiset alueet hoidetaan erittäin kevyesti. Lisäksi kevyesti hoidettuja metsäsaarekkeita on hautausmaiden alueella, nämä alueet pidetään mahdollisimman luonnontilaisina.

Vaasan hautausmaiden historiaa ja hautausmaan kulttuuriarvoja on inventoitu vuonna 1993. Hautausmaiden inventoinnin teki Kaj Höglund Pohjanmaan museosta. Kulttuuriperintöä on vaalittu säilyttämällä vanhojen hautausmaanosien ominaispiirteitä sekä arvokkaita hautamuistomerkkejä. Kaikki sankarihauta-alueet on kunnostettu, päämuistomerkki oikaistu ja hautakivet kunnostettu. Vuoden 1918 hautakivien kultaukset on uusittu ja Ruotsinkumpu kunnostettu. Uudella hautausmaalla on korjattu vanhaa kivimuuria noin 60 metriä. Vanhan hautausmaan Vöyrinkadun puoleisen kivimuurin kunnostaminen on suunnitteilla.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuhenkilöt
Perennaohitoa esitetään vaihtoehdoksi yksivuotiselle kesäkukalle. Esi-merkkejä eri lajikkeista lisätään kotisivuille	Laaditaan tarvittavat selvitykset		2021-2022	Hautaus toimi
	Perennaohito lisätään vaihtoehdoksi yksivuotiselle kesäkukalle ja hinnoitellaan kilpailukykyiseksi		2022	
	Lisätään perennaohito hautaus toimen kotisivuille		2022	
Ympäristödiplomin päivitykseen liittyvät selvitykset, sekä henkilökunnan perehdyttäminen	Perustetaan hautaus toimen ympäristötyöryhmä, jota edustaa koko hautaus toimen vakituinen henkilökunta.	Toteutuneet ympäristötyöryhmän koontumiset Saavutetut ympäristötyöryhdyt ja henkilökunnan sitouttamisen onnistuminen	Ympäristötyöryhmän perustaminen 2021, Ryhmä koontuu vuosittain 2 kertaa.	Hautaus toimi
Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus, hoitosuunnitelman läpikäynti	Alan asiantuntijan luento, sitten kun tilanne sallii (covid 19).	Henkilöstö tuntee kokonaisvaltaisesti omasta työstään aiheutuvat ympäristövaikutukset ja ovat vakiinnuttaneet ympäristöstävälliset työskentelytavat osaksi työtään	2021-2022	Ympäristövastaava, Työnjohto
	Hautausmaiden henkilökunta perehdytetään hautausmaiden ympäristöohjeisiin	Henkilöstö tuntee kokonaisvaltaisesti omasta työstään aiheutuvat ympäristövaikutukset ja ovat	2021-2022	Ympäristövastaava, Työnjohto

	sekä ympäristöystävällisiin työskentelytapoihin	vakiinnuttaneet ympäristöystävälliset työskentelytavat osaksi työtään		
Ympäristöasioiden huomioiminen sekä luonnonmukaisuuden lisääminen hautausmailla	Jatketaan lintujen pesimäpönttöjen ylläpitoa ja kehitellään hyönteishotelleja.	Tarpeen kartoitus, pönttöjen ja hyönteishotellien määrä sekä sijoitus.	Kartoitetaan tilanne vuonna 2021, jonka jälkeen seurataan jatkuvana toimenpiteenä	Hautaustoimi, hautaustoimen työjohto
	Vanhat seurakunnalle palautuneet reunakivihaudat pidetään kunnossa		Toteutetaan jatkuvana toimenpiteenä ensisijaisten töiden jälkeen.	Työnjohto
	Reunakivihaudan uudelleen käyttöön-oton yhteydessä omaisille suositellaan vanhojen olemassa olevien muistomerkkien ja reunakivien käyttämistä.		2021 alkaen	
	Vedenkulutuksen vähentäminen.	Todellinen vedenkulutus ja kulutuksen muutos hautausmailla	Vedenkulutusta seurataan vuosittain	Ympäristövastaava / Työnjohto

METSÄT JA MUUT LUONTOALUEET

Vaasan seurakuntayhtymän metsäsuunnitelman on tehnyt sekä seurantaa ja toteutusta hoitaa Etelä-Pohjanmaan metsänhoitoyhdistys. Seurakuntayhtymän uusin metsäsuunnitelma on laadittu maaliskuussa 2020.

Metsänhoitosuunnitelma on tehty Vaasan seurakuntayhtymän tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena metsänhoitosuunnitelmassa mainitaan kestävä puuntuotanto ja tasaiset hakkuutulot. Kestävä metsänhoito ottaa huomioon metsän hyödyntämiseen kohdennetun kapasiteetin turvallisesti niin, että puuta kasvaa suhteessa enemmän kuin sitä hakataan. Näin turvataan metsän toiminta tehokkaana hiilinieluna.

Hakkuita tai metsänhoidollisia toimenpiteitä ei ole suunniteltu kesäkaudelle vuodesta 2021 eteenpäin.

Vaasan seurakuntayhtymän metsät ovat metsänhoitoyhdistyksen jäsenenä automaattisesti mukana alueellisessa PEFC- metsäsertifiointissa. PEFC on kansainvälinen metsäsertifiointijärjestelmä, joka edistää ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä metsätaloutta kaikkialla maailmassa.

Seurakuntayhtymän metsäpinta-alasta on suojelualueena yli 22 hehtaaria NATURA 2000 -ohjelmassa. NATURA-alue löytyy Heikkilän metsätilalta.

Seurakuntayhtymän metsissä on muutamia käsittelystä vapautettuja metsäkohteita. Alueita ei virallisesti ole rekisteröity vapaaehtoiseen suojeluun, mutta ne on jätetty metsänkäsittelytoimenpiteiden ulkopuolelle. Arvokkaita metsäkohteita löytyy Maunukselan metsätilalta, jossa on kaksi luonnontilaista suoaluetta. Kummatkin kohteet ovat metsänhoidollisesti jätetty käsittelemättä, eikä niissä tulla koskaan tekemään mitään metsänhoidollisia toimenpiteitä.

Mikäli toimenpiteiden suunnittelu tai aloitusvaiheessa löytyy mahdollisia suojeltavia lajeja, ilmoitetaan asiasta metsäkeskukseen sekä rajataan mahdollisen hakkuu tai hoitotoimenpiteen ulkopuolelle suoja-alue noin 20 metrin säteellä. Jos kyseessä on esimerkiksi rauhoitetun lintulajin pesimäpaikka, joka ei ole aktiivisessa käytössä pyritään pesäalue säilyttämään ehjänä. Metsälakia ja luonnonsuojelulakia noudatetaan suunniteltaessa metsänhoitotoimenpiteitä.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
Huomioidaan tärkeät luontoarvot metsähakkuita ja metsänhoitoa suunniteltaessa	Hakkuita suunniteltaessa huomioidaan lintujen pesimäajat, hakkuut siirretty pois kesäkaudelta sekä säästetään pesimäpuut ja muut suuret puut. Jätetään luontoarvoiltaan ja lajistoltaan tärkeät kohteet metsänkäsittelytoimien ulkopuolelle.		Alkaen 2021	Kiinteistötoimi

LIIKENNE

Vaasan seurakuntayhtymän matkustussääntö henkilöstön matkustuskäytännöistä päivitetään huomioiden ympäristövaikutukset.

Seurakuntayhtymällä on omistuksessaan kaksi henkilö- ja tavarankuljetuksiin tarkoitettua dieselkäyttöistä ajoneuvoa. Henkilökuljetuksiin käytettävä minibussi on SCR-teknologialla varustettu ajoneuvo, jonka dieselmoottorissa on käytössä lisäaineena urea- vesiliuos. Tekniikan avulla katalyysattoriin ruiskutettu liuos neutraloi typenoksidit. Hautaustoimen kone- ja ajoneuvokanta on suhteellisen uutta. Ajoneuvoja hautaustoilma on käytössään kolme sekä useita suurempia työkoneita. Työkoneiden valinnassa pyritään suosimaan vähäpäästöisiä vaihtoehtoja. Ajoneuvoja huolletaan säännöllisesti asiantuntevassa huoltoilikkeessä. Moottorilämmittimiä käytetään aina talviaikaan.

Kuljetustarpeen vähentämiseksi kuljetukset on pyritty järjestämään logistisesti mahdollisimman järkevästi ja kuljetuksia on pyritty keskittämään niin, että kuljetukset saadaan hoidettua mahdollisimman suunnitelmallisesti kuljetusten määrä minimoiden. Sisäiset tavarankuljetukset hoidetaan pääsääntöisesti itse. Sisäistä tavaransirtoa on määrällisesti paljon. Ajokilometreistä ja polttoaineen kulutuksesta pidetään tarkkaa kirjaa. Leirikeskukseen järjestetään yhteiskuljetuksia linja-autoilla. Kuljetukset pyritään järjestämään niin,

että edelliset leiriläiset pääsevät saman linja-autokuljetuksen kyydissä pois millä uudet leiriläiset kuljetaan.

Seurakuntayhtymän ajoneuvot ovat varattavissa yhteiskäyttöön varausohjelman kautta. Kimppakyytejä suositetaan henkilöstön keskuudessa aina mahdollisuuksien mukaan. Seurakuntayhtymällä ja Vasa svenska församlingilla on yhteiskäyttöön tarkoitettua polkupyöräitä, joita henkilökunta voi lainata virkamatkoja varten. Pyrkimyksenä on vähentää autolla ajamista.

Virastotalon parkkialueelle on lisätty sähköauton latauspiste.

Seurakuntayhtymän kaikkia työntekijöitä on innostettu osallistumaan polkupyöräkampanja kilometrikisaan. Kilometrikisaan on osallistuttu jo useampana vuotena. Vuonna 2021 otetaan osaa myös kävelykilometrikisaan.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Aikataulu	Vastuuhenkilö(t)
Seurakuntayhtymä päivittää matkustussäännön ympäristövaikutukset huomioiden	Matkustussäännössä huomioidaan matkustustavan kokonaistaloudellisuuden lisäksi sen ympäristövaikutukset.		2021-2022	Talousjohtaja, Hallintopäällikkö
Matkustus ja kuljetustarpeen pienentäminen	Etäkokouksia, etätyötä ja striimattuja tapahtumia lisätään / jatketaan. Etäosallistumisesta järjestetään koulutusta.	Etäkokousten osuuden lisääminen. Maksettujen kilometrikorvausten määrän pienentäminen	Jatkuva	Johtajat, esimiehet
Liikenteen polttoainepäästöjen pienentäminen	Työkoneita ja autoja hankittaessa huomioidaan ympäristönäkökulmat, vaihtoehtoiset energialähteet ja vähäpäästöisyys	Vähäpäästöisten työkoneiden ja ajoneuvojen osuus. Koneiden ympäristövaikutusten pienentyminen.	Jatkuva	Talousjohtaja, Hallintopäällikkö, Hautaustoimen päällikkö, Hankinnoista vastaavat
	Kannustetaan yhteiskuljetuksiin ja polkupyöräilyyn	Maksettujen kilometrikorvausten määrän pienentäminen	Alkaen 2021	Johtajat, esimiehet
	Lentomatkustamista vältetään. Ensisijaisesti vähäpäästöisempi matkustustapa, mutta jos täytyy lentää, matkat kompensoidaan. Vältettäessä lentämistä ja matkustamista, selvitetään		Alkaen 2021	Koko henkilöstö

Ympäristöohjelma 2021- 2025

	aina ensin osallistumismahdollisuus etänä.			
Kevyen ja julkisen liikenteen lisääminen	Työnantaja tarjoaa työsuhde etuutena polkupyörän.			Talousjohtaja, Hallintojohtaja
	Mahdollisuuksien mukaan järjestetään tilaisuuksia julkisella liikenteellä saavutettavissa paikoissa ja ajoitetaan tilaisuudet julkisen liikenteen aikatauluihin sopiviksi. Tapahtumien tiedottamisen yhteydessä mainitaan julkisen liikenteen yhteydet.		Jatkuva	Tilaisuuksien järjestäjät